

יונה - פרק א

א ויהי, דבר-ה' אל-יונה בן-אמתי, לאמר. ב קום לך אל-נינוה, העיר הגדולה--וקרא עליה: כי-עלתה רעתם, לפני. ג ויקם יונה לברח תרשישה, מלפני ה' וירד יפו וימצא אנהי באה תרשיש, ויתן שכרה וירד בה לבוא עמהם תרשישה, מלפני, ה' ד ו-ה' הטיל רוח-גדולה אל-הים, ויהי סער-גדול, בים; והאניה, חשבה להשבר. ה וייראו המלחים, ויזעקו איש אל-אלקיו, ויטלו את-הפלים אשר באניה אל-הים, להקל מעליהם; ויונה, נרד אל-ירכתי הספינה, וישפב, וירדם. ו ויקרב אליו רב החבל, ויאמר לו מה-לך נרדם; קום, קרא אל-אלקיך--אולי יתעשת האלקים לנו, ולא נאבד. ז ויאמרו איש אל-רעהו, לכו ונפילה גורלות, ונדעה, בשלמי הרעה הזאת לנו; ונפלו, גורלות, ויפל הגורל, על-יונה. ח ויאמרו אליו--הגידה-נא לנו, באשר למי-הרעה הזאת לנו: מה-מלאכתך, ומאין תבוא--מה ארצך, ואי-מזה עם אתה. ט ויאמר אליהם, עברי אנכי; ואת-ה' אלקי השמים, אני ירא, אשר-עשה את-הים, ואת-היבשה. י וייראו האנשים יראה גדולה, ויאמרו אליו מה-זאת עשית: כי-נדעו האנשים, כי-מלפני ה' הוא ברח--כי הגיד, להם. יא ויאמרו אליו מה-נעשה לך, וישתק הים מעלינו: כי הים, הולך וסער. יב ויאמר אליהם, שאוני והטילני אל-הים, וישתק הים, מעליכם: כי, יודע אני, כי בשלי, הסער הגדול הזה עליכם. יג ויחתרו האנשים, להשיב אל-היבשה--ולא יכלו: כי הים, הולך וסער עליהם. יד ויקראו אל-ה' ויאמרו, אנה ה' אל-נא נאבדה בנפש האיש הזה, ואל-תתן עלינו, דם נקיא: כי-אתה ה' פאשר חפצת עשית. טו וישאו, את-יונה, ויטלוהו, אל-הים; ויעמד הים, מזעפו. טז וייראו האנשים יראה גדולה, את-ה' ויזבחו-זבח, ל-ה' ויזרו, נדרים.

פס א-ג: א ויהי, דבר-ה', אל-יונה בן-אמתי, לאמר. ב קום לך אל-נינוה, העיר הגדולה--וקרא עליה: כי-עלתה רעתם, לפני. ג ויקם יונה לברח תרשישה, מלפני ה'; וירד יפו וימצא אנהי באה תרשיש, ויתן שכרה וירד בה לבוא עמהם תרשישה, מלפני, ה'. "ויהי דבר ה' אל יונה בן אמיתי" (פס' א) אשר התנבא בימי אמציה בן יואש, מלך יהודה, וירבעם בן יואש, ככתוב במלכים ב' פרק יד פס' כה. והקב"ה אומר ליונה פס' ב: "קום לך אל נינוה, העיר הגדולה, וקרא עליה כי עלתה רעתם לפני". הקב"ה פונה אל יונה הנביא בשליחות לנינוה לאמור כי עוברים הם על מצוות בני נח, אך כיוון שהם מבני אשור משבט שם, שורש נשמתם גבוה, ועל כן מלאכי הטומאה שהם יוצרים הוא בסדר גודל לשורש נשמתם, והם מהווים סכנה לעולם ע"י מלאכי הטומאה שהם יוצרים. וכאשר בני ישראל אינם שומרים על מצוות התורה נוצרים גם אצלם מלאכי טומאה גדולים, ולכן בני ישראל לא משמידים את מלאכי הטומאה שיוצרים בני אשור והעולם כולו. בני ישראל ובני אשור שייכים לשבט שם, כאשר הם אינם בקדושה ואינם מטהרים את העולם הם מסכנים אותו במעשיהם. ולכן הקב"ה שלח את יונה כדי שבני אשור יחזרו בתשובה ויפסיקו ליצור מלאכי טומאה במעשיהם. שבט שם משמש ככהן על השבטים יפת וחם (ראה את איוב שבא משבט עוץ ששייך לשבט שם – והתנהגותו כלפי הקב"ה, יחד עם שאר חבריו משבט שם שבאו להוכיחו בחושבם שקיבל עונש מעם ה'). יונה הנביא חשש גם כי אם בני אשור יחזרו בתשובה ייצור הדבר קטרוג גדול על עם ישראל, כיוון שנביאים כה רבים נשלחו אליהם על מנת שיטיבו את דרכם והם לא הטיבו, ולכן פחד יונה כי החזרה בתשובה של בני אשור משבט שם שגם הם מהווים כנשמות כהנים לשאר העולם (קטנים יותר מבני ישראל), ולכן ממונים הם על חלק מהעולם שהם השוטרים של הקב"ה, שנאמר בישעיהו פרק יט פס כג-כה: "ביום ההוא תהיה מסילה ממצרים

אשורה ובא אשור במצרים ומצרים באשור ועבדו מצרים את אשור. . . אשר בירכו השם צבאות
לאמור ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור ונחלתי ישראל". לכן בין כל הסיבות לבריחת יונה
הנביא הייתה גם הסיבה הזאת הפחד של קטרוג מלאכי הקטרוג על בני ישראל כי נשמות נמוכות
יותר חזרו בתשובה, ואילו הכהנים הגדולים שהם בני ישראל ששורש נשמתם בהיכל ה' שהם
נשמות מלאכי עליון לא חזרו בתשובה. ולכן בורח יונה הנביא לתרשיש שהיא ארץ השייכת לבני
יפת (בראשית פרק י), בחושבו כי במקום עבודה זרה ורחוק מארץ ישראל הקב"ה יניח לו בשל
קדושתו של הקב"ה אך אין הוא מבין כי לקב"ה יש שליחים, וכן יכול הקב"ה לרדת בהגנות כדי
לשנות סדרי בראשית.

פס ד : ו-ה', הטיל רוח-גדולה אל-הים, ויהי סער-גדול, פים; והאניה, חשבה להשבר. וכפי
שפירשתי בפסוק הקודם כאשר הקב"ה יורד במקום של טומאה כדי לעשות ניסים הוא יורד עם
הגנות שנאמר " ו-ה' הטיל רוח גדולה אל הים" והיות ש"לה' הארץ ומלואה" (תהילים פרק כד),
אין הנביא יונה יכול להימלט מן הנבואה שניתנה לו שנאמר על ידי עמוס הנביא "השם אלוקים
דיבר מי לא ינבא" (עמוס פרק ג פס ח).

פס ה : וייראו המלחים, ויזעקו איש אל-אלקיו, ויטלו את-הפלים אשר פאניה אל-הים, להקל
מעליהם; ויונה, ירד אל-ירכתי הספינה, וישפב, וירדם. הסערה הייתה חזקה ביותר עד אשר
אפילו יורדי ים מנוסים אלה שאינם נרתעים מסערות כי זהו לחם חוקם, אבל לא בסערה שכזאת,
והקב"ה נתן להם להבין שמהו גדול ומבשר לא טוב בסערה זו, והדבר הראשון שהם מבינים
שהדבר נגרם ע"י שמים, ולכן נאמר: "ויזעקו איש אל אלוקיו", וכמו כן עשו מעשה וזרקו את
הכלים הכבדים ואת סחורתם לים כדי להקל מעליהם, ואילו יונה הנביא הולך לירכתי הספינה
ששם הטלטולים גדולים יותר כדי להירדם, ולמרות שקראו כל אנשי הספינה איש אל אלוקיו
כלומר כולם עבדו ע"ז, ולכן נראה כריבוי של מלאכי טומאה בספינה. ואילו יונה הולך ונרדם
בירכתי הספינה, אך בשל הסערה הגדולה היה יונה מוטרד כי הבין שהקב"ה כועס על מעשיו.

פס ו : ויקרב אליו רב החבל, ויאמר לו מה-לך נרדם; קום, קרא אל-אלקיד-אולי יתעשת
האלקים לנו, ולא נאבד רב החובל שהבין כי הסערה בעטים של מס אנשים בספינה כי כך הקב"ה
נטע בהם במחשבה, ולכן הבינו שזה בא משמים, ועל כן כפי הפס' הקודם קראו איש לאלוקיו,
ואילו רב החובל הבחין ביונה הנרדם, וכאילו כל הסערה הגדולה הזאת שעלולה לקחתם שאולה
אינה מדאיגה את הנוסע המוזר. ואילו הם מרוב פחד זרקו חפצים וכלים וסחורות לים וקראו
לאלוקיהם, ולכן חשד רב החובל שבגלל התנהגותו של הנוסע המוזר וההתרחשויות יוצאות הדופן
יכול להיות כי אלוקיו כועס עליו. רב החובל העיר את יונה הנביא ואמר לו: "קום קרא אל אלוקיד
אולי ירחם ויחוס ויירגע הים מזעפו", ועד עתה לא העיר לו רב החובל על התנהגותו מוזרה, ומדוע
הוא נרדם בסכנת חיים שכזו. אחרי שכולם התייאשו והים לא נרגע אלא להיפך הלך, געש ורגש
יותר ויותר, החליטו להפיל גורל ולראות בשל מי הסערה כי הקב"ה נטע בתוכם את הידיעה
שהסערה באה בשל האדם שנמצא בספינה כי הסערות מתרחשות בכל הימים ושום סערה לא
תירגע, אלא בעיתה, ואף ספינה או אנשיה יפילו גורל על מנת לדעת בשל מי הסערה כי סערות יש
בכל הימים, כלומר הקב"ה נטע בהם את הידיעה בתת המודע כי הסערה בשל נוסע בספינה.

פס ז : ויאמרו איש אל-רעהו, לכו ונפילה גורלות, ונדעה, בשלמי הרעה הזאת לנו; ויפלו, גורלות,
ויפל הגורל, על-יונה. "ויפול הגורל על יונה", כפי שאומר דוד המלך בתהילים קלט ח אם אסך
שמים, שם אָתָה וְאַצִּיעָה שְׂאוֹל הַנֶּדָּ ט אֲשָׂא כַנְּפֵי-שָׁחַר; אֲשַׁכְּנָה, בְּאַחֲרֵית יָם.

י גם-שם, יָדָד תִּנְחַנְי; וְתִאֲחַזְנִי יְמִינֶךָ, וכפי שדוד המלך הבין כך גם יונה הנביא הבין שאין לאף אדם הכח לברוח מ-ה', וגם אי אפשר להסתתר בקרב עובדי ע"ז, ולחשוב כי הקב"ה אינו יכול להגיע למקום טמא זה, וזאת משום ששולח הוא את מלאכיו אשר משמידים את מלאכי הטומאה שבסביבה.

פס ח : וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי-הַגִּידָה-נָא לָנוּ, בְּאֲשֶׁר לָמִי-הֲרַעָה הַזֹּאת לָנוּ: מֵה-מְלֹאכֶתֶךָ, וּמֵאִין תִּבּוֹא-מֵה אֲרָצֶךָ, וְאִי-מִזֶּה עִם אֲתָהּ. עובדי העבודה הזרה מבקשים לגלות בחמש שאלות במי מדובר:

א. בשל מי הרעה הזאת?

ב. מה מלאכתך?

ג. מאין תבוא?

ד. מה היא ארצך?

ה. ואי מזה עם אתה?

פס ט : וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם, עֲבָרֵי אֲנָכִי; וְאֵת-ה' אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם, אָנֹכִי יָרָא, אֲשֶׁר-עָשָׂה אֶת-הַיָּם, וְאֶת-הַיַּבֶּשֶׁת. יונה הנביא מלמדם עובדה חשובה כי עבודתו היא עבודת ה', ככתוב: "עברי אנוכי ואת ה' אלוקי השמים אני ירא אשר עשה את הים והיבשה". מכאן הבינו כולם בשל מי האסון והחלו גם הם לירא כי אמר להם כי הוא בורח מאל השמים והארץ והים, ולכן זעמו של אל יכול להביא להם אסון כבד.

פס י-טז: י וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יְרָאָה גְדוֹלָה, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מֵה-זֹּאת עָשִׂיתָ: כִּי-יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים, כִּי-מִלְפָּנֵי ה' הוּא בָרַח--כִּי הִגִּיד, לָהֶם. יא וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מֵה-נַעֲשֶׂה לָךְ, וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מֵעֲלִינוּ: כִּי הַיָּם, הוֹלֵךְ וְסֹעֵר. יב וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם, שְׂאוּנִי וְהִטִּילְנִי אֶל-הַיָּם, וַיִּשְׁתַּק הַיָּם, מֵעֲלִיכֶם: כִּי, יוֹדַע אָנֹכִי, כִּי בְּשָׁלִי, הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עָלִיכֶם. יג וַיַּחֲתְרוּ הָאֲנָשִׁים, לְהַשִּׁיב אֶל-הַיַּבֶּשֶׁת--וְלֹא יָכְלוּ: כִּי הַיָּם, הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם. יד וַיִּקְרְאוּ אֶל-ה' וַיֹּאמְרוּ, אָנָּה ה' אֱלֹהֵי-נַאבְדָּה בְּנַפְשׁ הָאִישׁ הַזֶּה, וְאֶל-תִּתֵּן עֲלֵינוּ, דָּם נָקִיא: כִּי-אֲתָהּ ה', בְּאֲשֶׁר חִפְצָתָ עָשִׂיתָ. טו וַיִּשְׂאוּ, אֶת-יוֹנָה, וַיִּטְלֶהוּ, אֶל-הַיָּם; וַיַּעֲמֵד הַיָּם, מִזְעָפוֹ. טז וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יְרָאָה גְדוֹלָה, אֶת-ה'; וַיִּזְבְּחוּ-זָבַח, ל-ה' וַיִּדְרוּ, נְדָרִים הַיָּמָיִם וְהַנוֹסְעִים בְּאֲנִיָּה שֶׁהֵם גּוֹיִים וְעֵרְלִים וְעוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הֵבִינוּ כִּי הֲרַעָה הַיָּם בְּשֵׁל יוֹנָה הַנְּבִיא, וְהֵבִינוּ כִּי הַקְּב"ה הוּא הַכֹּל יִכּוֹל וְלֹכֵן שׁוֹאֲלִים: "מֵה נַעֲשֶׂה לָךְ וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מֵעֲלִינוּ". יונה הנביא יודע כי בשלו הסערה ומבקשם שישליכו אותו לים כדי להרגיעו. בתחילה ניסו לחתור אל חוף ולא יכלו כי הים געש יותר וכמעט כל הגלים באו לכיוון הספינה, שנאמר: "ולא יכלו כי הים הולך וסוער עליהם". ואחרי שאותם נוסעים וימאי הספינה קראו לאלוהיהם בהבינם כי האל שממנו בורח יונה הוא גם יוצר שמים וארץ, ולכן התפללו אליו כי לא יגרום להם לשפוך דם נקי, קריאה זו מוכיחה שאכן ניקה הקב"ה את מלאכי הטומאה שהיו בסביבה כי מלאכי הטומאה אינם בוחלים בהשמדת בני אדם גם אם בני האדם המודרכים ע"י מלאכי הטומאה ירצחו, והחובה תחול על מבצעי הרצח, כי תפקיד מלאכי הטומאה הוא להפליל את בני האדם, ולכן רק לאחר שהקב"ה השמיד את מלאכי הטומאה, יכולים הם להבין כי ה' הוא האלוקים, ואכן מבצעים הם את אשר רצה ה', כנאמר: "וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מזעפון", ורומז הקב"ה ליונה הנביא כי עליו להעמיק בלימוד התורה משום שעומקה רב, ואם לא הבין כי אינו יכול לברוח מפני אלוהיו עליו להמשיך וללמוד משום שהמים משולים לתורה כמו גם קולו של הקב"ה, שנאמר (יחזקאל פרק מ"ג): "קול שדי כקול מים רבים". רק לאחר שזרקו את יונה לים עמד הים מזעפון. מעשה זה קידש את שם ה' בקרב אותם גויים משום שבמקום להתפלל לעבודה הזרה שלהם החלו

לירא את ה', ככתוב: "וייראו האנשים יראה גדולה את ה' ויזבחו זבח לה' ויידרו נדרים". מעשה זה מראה את הכרת עובדי האלילים באלוקים הכל יכול. מעשה מופלא זה יכול להיעשות רק לאחר שהושמדו כל מלאכי הטומאה שהיו מעוברים בנוסעי הספינה – ובספינה, כי בימי קדם היה בחרטום הספינה פסל, וכן גם בחדרי מלחים, ובהם מעוברים מלאכי טומאה, כנאמר בספר שמות פרק כ' בעשרת הדיברות: **ג** לא-תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל, וְכָל-תְּמוּנָה, אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מַמְעַל, וְאֲשֶׁר בְּאָרֶץ מִתַּחַת--וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם, מִתַּחַת לָאָרֶץ, כִּי בַפְּסִלִים מַעֲוֹבְרִים מַלְאכֵי טוֹמְאָה (=אלילים). לאחר שהוסרו העורלות (מלאכי טומאה) יכלו בני האדם להבין את גודלו ואת עוצמתו של בורא עולם. כך יהיה לעתיד לבוא בגאולות הבאות כאשר הקב"ה יבוא למלכותו, יוסרו העורלות מבני האדם לפי תהליך מחשבת הבריאה הכתובה בתורה. המשיח בבוא העת ישמיד את כל מלאכי הטומאה, ועל ידי כך יטהרו כל העולמות ויתוקנו, ואח"כ הקב"ה הטהור והזך ביותר יוכל לרדת למלכותו מבלי שיהיו בעולמות תחתונים מלאכי טומאה ואנרגיות שליליות (כישופים, קללות וכו').